

دستورالعمل مربوط به تعاریف و اصطلاحات مندرج در آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه

صادره از نماینده امام و سرپرست سازمان حج و اوقاف و امور خیریه، مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۷

۱- منظور از کلمه سازمان در آیین نامه مصوب و این دستورالعمل، سازمان حج و اوقاف و امور خیریه است.

۲- وقف عام: وقفی است که در جهت و مصلحت عمومی و یا عناوین عامه باشد. مانند وقف بر مساجد، مدارس، تعزیه داری، اطعام، دارو و درمان، کمک به فقرا، ایتام و غیره. موقوفاتی که وسیله اقلیت های دینی برای معابد و امور عام المنفعه اختصاص یافته وقف عام تلقی می شود.

۳- وقف خاص: وقفی است برای شخص یا اشخاص معین و محصور، مانند وقف بر اولاد و احفاد

۴- موقوفات متصرفی: موقوفاتی است که به موجب قانون و با رعایت آیین نامه اداره آنها به عهده سازمان حج و اوقاف و امور خیریه می باشد.

۵- نظارت استصوابی و اطلاعی: نظارت استصوابی آن است که اقدامات متولی با تصویب قبلی ناظر صورت گیرد. نظارت اطلاعی آن است که اقدامات متولی فقط به اطلاع ناظر برسد و در مواردی که طبق قانون و آیین نامه نظارت سازمان پیش بینی شده این نظارت استصوابی است.

۶- اماکن مذهبی اسلامی: به اماکنی اطلاق می شود که برای عبادت یا زیارت یا انجام مراسم مذهبی ایجاد شده یا اختصاص یافته و جنبه استفاده شخصی نداشته باشد.

۷- موسسات و انجمن های خیریه: موسساتی است غیر تجاری که برای تعظیم شعایر اسلامی، امور فرهنگی، بهداشتی، تربیتی، معاونت های عمومی و یا هر نوع عمل خیر دیگری تأسیس شده و به ثبت رسیده و یا تشکیل شود.

۸- صلاحیت: عبارت از شرایطی است که متولیان، امناء و یا ناظر باید براساس مفاد وقف نامه و قانون، داشته باشند.

۹- گورستان های متروکه موقوفه : گورستانی است که در حال حاضر میت در آن دفن نمی شود و به موجب اسناد و مدارک ثبتی و یا وقف نامه یا احکام صادره از محاکم و یا شیاع محلی، موقوفه باشد.

۱۰- متولی: شخصی است که به استناد مفاد وقف نامه با تشخیص شعب تحقیق و یا حکم دادگاه جهت اداره امور موقوفه تعیین شده یا بشود.

۱۱- نایب التولیه: شخصی است که از طرف متولی به استناد متن وقف نامه و یا براساس موازین شرعی و قانونی برای اداره امور موقوفه تعیین می شود. مدت و حدود اختیارات نایب التولیه به وسیله متولی معین می گردد.

۱۲- ممنوع المداخله: در صورتی که متولی یا ناظر به موجب قانون و یا رسیدگی شعبه تحقیق و حکم دادگاه از دخالت یا نظارت در امور موقوفه منع گردد، تا زمان حصول برائت، ممنوع المداخله نامیده می شود.

۱۳- ضم امین: در مواردی که به موجب رأی دادگاه اداره موقوفه می باید با دخالت شخص دیگری علاوه بر متولی باشد، این عمل ضم امین و شخص تعیین شده، امین منضم نامیده می شود.

۱۴- معزول: در صورتی که به موجب رسیدگی شعبه تحقیق و رأی دادگاه، متولی یا ناظر از سمت تولیت یا نظارت برکنار گردد، معزول نامیده می شود.

۱۵- بودجه: پیش بینی درآمد و هزینه موقوفه یا مکان مذهبی یا موسسه خیریه است که براساس اسناد و مدارک اجاره، وقف نامه، اساسنامه و غیره در فرم مخصوص برای یک سال مالی تنظیم می شود.

۱۶- صورتحساب: صورت درآمد و هزینه براساس اسناد و مدارک مثبت.

۱۷- مفاصا حساب: گواهی مبنی بر تفریح درآمد و هزینه موقوفه یا مکان مذهبی یا موسسه خیریه با رعایت بودجه سالیانه می باشد.

۱۸- رقبه: عبارت است از یک واحد ملکی غیر منقول. هر موقوفه یا مکان مذهبی ممکن است دارای یک یا چند رقبه باشد.

۱۹- مبرات مطلقه: آن است که واقف مصرف درآمد را برای احسان، خیرات و بریات بدون قید و وصف، اختصاص داده باشد.

۲۰- مجهول المصرف: موقوفه ای است که به علت فقدان و یا از بین رفتن قسمتی از وقف نامه و یا اجمال و ابهام عبارات وقف نامه، نوع مصرف عواید آن، مشخص نباشد.

۲۱- مجهوال التولیه: موقوفه ای است که به علت نداشتن وقف نامه و یا به علت عدم ذکر نام یا صفت برای اداره کننده، نتوان شخص معینی را به عنوان متولی موقوفه تعیین کرد.

۲۲- سیره جاریه: رویه ای است مستنبط از نظر واقف که عواید موقوفه فاقد وقف نامه بر آن اساس مصرف می شده است. احراز این رویه با شعب حقوقی ادارات تحقیق می باشد.

۲۳- پذیره: وجهی است که به هنگام ایجار اراضی موقوفه با اعطای حق تملک اعیان به مستأجر، به عنوان پذیره ابتدایی و یا به هنگام انتقال رقبات به عنوان پذیره انتقالی، حسب مورد، به نفع موقوفه با رعایت آیین نامه مربوط دریافت خواهد شد.

۲۴- اهدایی: وجهی است که به هنگام استیجار قانونی، به موقوفه تقدیم می گردد.

۲۵- هدایای مستقل: عبارت است از کمکهای بلاعوضی است که از طرف اشخاص به ادارات حج و اوقاف و امور خیریه تقدیم می شود.

۲۶- تعدی: عبارت است از تجاوز متولی یا ناظر یا امین موقوفه یا اماکن مذهبی از حدود قانون یا اذن و یا متعارف نسبت به موقوفه و اماکن مذهبی و یا حقوق آنها.

۲۷- تفریط: عبارت است از ترک عملی از سوی متولی یا ناظر و یا امین که به موجب وظایف معین و یا قانون و یا متعارف برای حفظ عین و یا منافع موقوفه و اماکن مذهبی لازم است.

۲۸- مطنه تعدی و تفریط : وجود قراین و شواهدی است بر امکان تجاوز یا ترک عمل توسط متولی یا امین که تضحیح حقوقی را احتمالاً نشان دهد. اعلانات افراد موثق و وجود شکایات موجه و مستمر و بی توجهی به تذکرات ادارات حج و اوقاف و امور خیریه یا عدم تنظیم بودجه (موضوع ماد ۲۰ آیین نامه) می تواند از جمله این قراین و شواهد تلقی گردد. در موارد مذکور در این بند، ادارات حج و اوقاف و امور خیریه بایستی مراتب را مشروحاً به سازمان مرکزی گزارش و کسب تکلیف نمایند.

۲۹- بطون لاحقہ: به کسانی اطلاق می شود که بعد از موقوف علیهم فعلی، طبق مفاد وقفی نامه، مصداق موقوف علیهم قرار خواهند گرفت.

۳۰- حوزه: محدوده عمل یک واحد تشکیلاتی اداره حج و اوقاف و امور خیریه یا شعب تحقیق است که به وسیله سازمان تعیین و ابلاغ می شود.

۳۱- اجرت المثل عمل: عبارت است از حق التصدی که در قبال اداره امور بقاع متبرکه طبق ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی قانون برای ادارات حج و اوقاف و امور خیریه تعیین می گردد.

- به منظور آن که اصطلاحات به کار برده شده در آیین نامه و مقررات مورد عمل برای سازمان حج و اوقاف و امور و کارکنان ذیربط موجب اختلاف در برداشت و تفاوت استنباط نشده و ایجاد ابهام و اشکال ننماید، نماینده ولی فقیه و سرپرست وقت سازمان اوقاف و امور خیریه در تاریخ ۱۳۶۵/۳/۲۷، با توجه به ماده (۷۰) آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۵/۲/۱۰ هیأت وزیران، تعاریف فوق را در قالب دستورالعمل تهیه و به ادارات و مسئولین مربوطه ابلاغ نمودند.